

o grenko mu, kdor zdaj v samoti umira,
a smrti ni; težko mu, kdor zboji
se v ječi jutra zdaj že za večera
in v njem kot luč življenja ugaša vera
v rešitev, ki je kdaj tak dolgo ni — —
— — — — —
— — — — —

Zato stecite se, ve temne ure,
in vstani, sonce, da tvoj žar prižge
te mrtve sveče, o sklenite, ure
in muke, se mu, kdor v temnici mre,
naj tudi ptica skoraj spet na cvetu
osutem zrn in v zemlji črvov uzre,
in kdor zdaj sam je, žalosten na svetu,
spet zve za up, da gre in mine vse.

SONCE VZHAJA IN ZAHAJA

Mimi Malenšek

Pravzaprav se te zgodbe nerada spominjam, kajti vsakokrat, kadar mislim na Dušana in na vse tisto, kar se je zgodilo, mi je tesno pri srečanju, loteva se me celo občutek nekakšne krivde. Zelo prizanesljivo moram soditi o sebi, posebno če sedi zraven mene Sandi, kakor nocoj. Kradoma ga pogledujem, on pa niti ne opaža mojih pogledov. Čisto se je poglobil v branje. Pred seboj ima strokovno knjigo in pogloblja se v zamotano konstrukcijo nekakšnega stroja. Njegova močna moška roka z izrazitimi členki bega s konico svinčnika od skice do skice in morebiti je čisto pozabil, da sedim na kavču jaz, njegova žena, in mu pletem volnen pulover z lepim vzorcem. Na mizi pod velikim senčnikom gori luč in mu meče svetlobo ravno na obraz. Zelo izrazito lice ima, ostro rezana usta, vozličaste mišice ob ustnih kotih, oči nekoliko pregloboke pod gostimi obrvmi, visoko čelo mu že prepregajo gube in lasje, oh, Sandi nima potrpljenja, da bi si jih lepo uredil, razkuštrani so, kot pri umetnikih prejšnjih desetletij, čeprav je strojni inženir. Ne bi upala trditi, da je lep, toda od njega veje zdrava moč in toplina brez mehkužnosti, to je bilo, kar me je pripeljalo k njemu. Od njega veje edinstven, moški vonj,

nekoliko pomešan z ostrim vonjem jeklenih strojev in različnih olj, ki ga niti kolonjska voda, s katero si je nalahno oškropil lice po britju, ne more povsem ublažiti. Ljubim ta vonj, kakor sploh vse na njem. Sandijeva bližina še zmeraj zbuja v meni občutek sreče, nisem se mu še privadila, čeprav sva že leto dni poročena. Če se še zmeraj spominjam Dušana in vsega, kar je z njim v zvezi, tega prav gotovo ni kriv Sandi. Krivda tiči v mojem značaju, v fantaziji, ki me je zmeraj zanašala stran od resničnega življenja, v želji po nenavadnih doživljajih, v prikritem hrepenenju po vsem, kar je nenavno, romantično. Samo to je bilo vzrok, da bi se bila s Sandijem skoro razšla.

Zgodilo se je lansko poletje, ko je zdravnik specialist ugotovil na levi strani mojih pljuč zasenčenje in odločil, da moram v zdravilišče. Pred menoj je razvil rentgenske slike in mi pokazal temne obrise, ki bi lahko postali nevarni. Z mirnim, skoro prijateljskim glasom je rekel:

»Nič hudega ne bo. Dva, tri mesece v zdravilišču in jeseni boste spet zdravi.«

Njegov mirni glas me je močno potolažil. Čeprav sem vedela, da govori z vsemi bolniki enako, sem prav tako, kot drugi bolniki, verjela, da v resnici ni nič hudega, nobenega vzroka za vznemirjanje. Spravila sem napotnico v žep in odšla.

Naslednji dan sem se poslovila od tovarišev v uradu. Ključne svoje pisalne mize sem izročila drugemu, vsem po vrsti sem stisnila roke in vsakemu posebej ponovila:

»Dva, tri mesece v zdravilišču, in jeseni se spet vidimo.«

Tovariši so me gledali z mešanico sočutja in bojazni, kakor zmeraj gledamo človeka, ki je obolel na pljučih, prisiljeno so se smehljali in zatrjevali:

»Seveda, dva, tri mesece, potem bo spet dobro. Še malo ti ni videti, da bi bila bolna, gotovo ni nič hudega, toda najbolje je, če se človek pravi čas odloči za zdravljenje. Jeseni se vrneš, seveda.«

Obljubiti sem jim morala, da jim bom pisala iz zdravilišča in potem sem odšla domov, da se pripravim na potovanje.

Težje kot od tovarišev je bilo slovo od Sandija. Zelo se je vznemiril, ko je prebral napotnico in tega nikakor ni mogel prikriti, čeprav si je prizadeval. Tisto jesen sva se nameravala poročiti. Sandi je že od pomladi tekal po mestu in iskal stanovanje. Šele pred nekaj dnevi ga je našel, prijetno majhno stanovanje v predmestju, tik ob parku. Stanovalci so se nameravali v oktobru izseliti in to je bilo kot nalašč za naju. Opisoval mi je prednosti novega stanovanja: tik

ob drevoredu, hiša je obdana z vrtom in obraščena z divjo trto, tudi hrup naju ne bo motil. Imela bova lastno kuhinjo in sobo si bova prijetno opremila. Njegovi pojmi o lepo opremljenih stanovanjih so bili precej nejasni, kljub temu pa mi je narisal načrt in jaz sem razmišljala, kako bi razpostavila pohištvo: svoj kavč, njegovo knjižno omaro in še razne predmete, ki nama jih je obljubila njegova mati. Dokupila bi to in ono in bi si sčasoma uredila prav prijetno gnezdo. Sredi sobe bo stala miza, na njej luč s senčnikom in pod mizo bo ležala smirnska preproga, darilo njegove mame. V kotu sem hotela imeti cvetlični podstavek, na njem bi morala stati kakšna eksotična rastlina, to daje sobi lepši videz. Sandi je ugovarjal, v kotu mora imeti svoj prostor, kjer bo mogel nemoteno risati. Nazadnje sva se pobotala. Stanovanje je imelo tudi zaprto verando, kjer bi lahko Sandi delal v poletnih mesecih, pozimi pa bi jaz umaknila svoj cvetlični nastavek. Sandi še malo ni plaval v oblakih, in medtem, ko sem jaz sanjarila o dragi umetniški sliki, ki bi jo rada obesila na steno, je on zelo stvarno razmišljal, da bi za opremo najinega skupnega doma prodal svoje motorno kolo. Da, zmeraj je bilo tako, da me je moral potegniti iz sveta sanj in neizpolnljivih želja v svet resničnosti. Naposled sva se seveda zmeraj sporazumela in tudi zastran stanovanja in poroke je bilo vse dogovorjeno. Zdaj pa ta nesrečna napotnica za zdravilišče, ki nama je mahoma podrla načrte!

»Ne, nič hudega ni,« sem rekla, ko sem ga videla tako potrtega. »Jeseni bom spet zdrava in zakaj bi se ne mogla v oktobru poročiti?«

Vzel si je dan dopusta, da me je spremil v zdravilišče. Ni odnehal prej, dokler ni govoril o moji bolezni s primarijem. Primarij je pregleдал moje izvide in dejal:

»Ni nevarno. Lahko bi postalo, seveda, toda mislim, da boste kmalu zdravi. Počitek in nekoliko penicilina, pa bo prešlo.«

Omenek penicilina je Sandija čudovito pomiril. Veroval je vanj kakor letalec v amulet. Tako trdno je veroval v vse, kar je iznašla moderna znanost. Pred paviljonom v zdraviliškem vrtu me je večkrat poljubil in me prisrčno prosil, naj mu pogosto pišem. Vsaj dvakrat v tednu. Nato sva se razšla in postala sem pacientka.

Postati pacient, se pravi, odreči se svoji lastni volji in se v vsem pokoriti volji drugih. Strežnica mi je dala bolniško haljo in mi odkazala sobico v drugem nadstropju z razgledom na gozd. Postala sem jetnik brezmadežno belega pohištva, trde železne postelje in vonja po kloroformu. Nad posteljo so mi obesili tablico, na katero so vpi-sovali krivulje vročine, bitje srca in analizo krvi. V vsem mojem življenju je zavladal neomajen red. Red v okolici, v vstajanju, v

uživanju hrane, v pregledih, v sprehodih, v ležanju na verandi. Takšen red mi je bil od nekdaj zoprni. Moji domišljiji ni pustil niti malo poleta, niti ene skrivne stezice ni bilo, po kateri bi se iztihotapila v drug svet, kjer ni trde, železne zdravniške discipline. Doma je bilo vse to drugače, bolj prijetno. Moje knjige so lahko ležale v slikovitem neredu po mizi in policah in zgodilo se je, da sem uporabila album s čudovitimi Rembrandtovimi slikami kot podstavek za čajnik. Ne, Rembrandta nisem zato nič manj občudovala, toda prišel mi je ravno pod roke in sem se pregrešila nad njim. Sandi me je zaradi takih reči pogosto karal, toda v dnu srca sem zmeraj čutila, da me ljubi morda prav zato, ker se nisem pustila okovati togemu redu, kateremu se je on tako brezpogojno pokoraval.

Tu, v bolniški sobi ni bilo kaj storiti. Obesila sem svojo obleko v omaro, spravila nekaj knjig v nočno omarico, oblekla bolniško haljo in zamenjala čevlje za brezpetne copate, katerih se dolgo nisem mogla navaditi. Potem sem morala večkrat na pregled. Sveženj spisov, v katerem so bili natanko popisani vsi znaki moje bolezni in spremembe, je rastlel, hranili so ga v posebnem ovoju med stotinami drugih podobnih, samo debelejših svežnjev. Znova so me pregledovali z rentgenskim aparatom, poizvedovali so po mojih prednikih in sorodstvu, če ni morda kateri umrl za jetiko, prisilili so me, da sem vsak dan pojedla nekaj kosov kruha z maslom, ki je zaudarjalo po kloroformu, prepovedali so mi cigarete, prepovedali sprehajanje zunaj po sončnem zahodu, prepovedali so mi posedati po soncu, prepovedali odpirati okno, kadar se vanj upira sonce, oh, kaj vse so mi zapovedali in prepovedali! Natanko so mi določili, koliko ur moram preležati v postelji, koliko časa na odprti terasi in pustili so mi komaj uro ali dve za sprehod po parku ali posedanje v paviljonu, v katerem so pacienti igrali šah. Pri vsem tem pa mi pravzaprav ni bilo nič! Samo malce utrujenosti sem čutila, ponoči sem se potila in včasih me je narahlo zbadalo pod levo lepatico.

Najmanj dva tedna je trajalo, preden sem se privadila strogemu redu in so moje nosnice otopele za kloroform. V tem času mi je bilo precej pusto. Z bolniki sem se le polagoma zblíževala, ker sem čutila pred njimi skoraj nekakšen strah. Vsi so bili bolj bolni kot jaz. Bližali so se mi z zaupljivostjo, ki je lastna samo pacientom, jaz pa jim nisem mogla vračati zaupanja. Pripovedovali so mi o svoji bolezni, samo o bolezni. Kdaj so jo prvič začutili, kakšni so bili začetni znaki, s čim vse so se že zdravili, koliko časa so že v zdravilišču. V tem so bili vsi enaki: kovinar, ki mu je železni prah razžrl pljuča, strojepiska, ki je vse dni presedela v mračni pisarni, sklonjena nad pisalnim strojem,

mlad športnik, ki se je pregrel pri teku, dobil pljučnico in si zdaj zdravil zatekle pljučne vršičke, uboga delavska žena, ki si je nakopala jetiko v nezdravem kletnem stanovanju, in šestnajstletno dekletce, ki spočetka ni niti vedelo, čemu so jo pripeljali sem. Skoraj vsi so bili že dolgo v zdravilišču, mene pa je malone žalilo, ker so me tako samo-umevno prištevali medse, čeprav sem vedela, da bom kmalu zdrava. Celo Sandijeva pisma so me žalila, tudi on je pisal, kakor pišemo bolnikom. Pisal jih je s krepko, pokončno pisavo in podčrtaval mesta, ki so se mu zdela posebno važna. Posebno debelo je podčrtaval, naj se pokorim vsem zdravniškim ukazom, naj pazim, da se ne prehladim, naj ne kadim cigaret, skratka vse tisto, kar priporočamo težkim bolnikom. Nisem mogla razumeti, zakaj ljudje kar čez noč spremenijo ravnanje s človekom, v katerem zaslutijo bolezen. Zdelo se mi je okrutno.

Konec drugega tedna sem se seznanila z Dušanom. Poznala sem ga sicer že od prvega dne, ker je na terasi zmeraj ležal na moji levi. Toda ker se ves čas ni prav nič menil za svojo okolico, smo ga tudi mi puščali v miru. Navadno je mirno preležal dve uri na ležalniku, bral knjige in ni govoril z nikomer, razen po nekaj besed z bolničarko. Doma je bil nekje ob morju, črnolas, južnjaški tip, kakršen ugaja nam, severnjakom. Bil je lep, njegove velike, temnomodre oči so gledale odsotno, zasanjano, in okrog bledih ustnic je imel trpeč izraz. Biti je moral hudo bolan, kajti večkrat ga je napadel silovit kašelj in kašljal je tako močno, da se je ležalnik pod njim sunkovito stresal. Ko je napad minil, je dolgo ležal nepremično, z zaprtimi očmi, lica mu je obarvala nezdrava vročična rdečica, na čelu in udrtih sencih pa so se mu nabrале drobne kapljice znoja. Če je bila med napadom bolničarka v bližini, je pritekla in ga podprla. Čisto brez moči ji je slonel na rokah in ko se je umiril, se ji je zahvalil na način, kakor bi se sramoval svoje slabosti. Navadno mu je potem dala piti sirupa, ki je tudi vonjal po kloroformu in lizolu, kakor sploh vse v zdravilišču, in potem ga je pustila počivati.

Konec drugega tedna mojega zdravljenja je spet dobil hud napad in bolničarke ni bilo v bližini. Zamolkel, votel glas se mu je trgal prav iz globine razjedenih pljuč. Krčil je kolena pod sivo odejo, sunkoma je lovil sapo in se premetaval kot na kopno vržena riba. Nazadnje se je umiril, legel vznak, trudno stegnil roke in z ustnicami, posineli mi od prestanega napora, šepnil:

»Sestra, sirupa...«

Vstala sem in mu ponudila kozarec. Pil je z dolgimi, žejnimi požirki in šele, ko mi je vrnil kozarec, me je spoznal. »Hvala,« je rekel, videti je bil v zadregi. Popravila sem mu odejo in pri tem me je po-

gledal s svojimi temnoplavimi, skoraj otroškimi očmi, vljudno se je nasmehnil — pri tem sem opazila, da ima čudovito lepe, zdrave zobe, ki so se lesketali, prevlečeni s slino — in dejal: »Bal sem se, da bom spet bruhnil kri.« Nato je še enkrat ponovil: »Hvala,« zaprl oči in obležal nepremično. Če bi ne bilo vročične rdečice na licih, bi bil podoben mrliču.

Vrnila sem se na svoj ležalnik. Moj desni sosed, nekakšen uradnik, zgovoren možiček srednjih let, ki je zmeraj nosil s seboj debelo knjigo o tuberkulozi in se ob vsaki priliki prerekal z zdravniki, češ da ga ne zdravijo pravilno, se je nagnil k meni in zaupno zašepetal:

»Spet tak nesrečnik, ki so ga zdravniki uničili.«

»Zakaj?«

Drobne oči so se mu zvito zasvetile in sikaje je hitel praviti:

»Že šest mesecev je tu in nikoli ne bo ozdravel! Nikoli, verjemite! Jaz poznam te stvari, saj sem že tretjič v zdravilišču. Najprej dajejo kalcij, da bi zaupili kaverne. Pred kratkim sem bral članek priznane strokovnjaka, da to nič ne pomaga. Potem ti stiskajo pljuča z zrakom. Temu pravijo pneumotoraks. To so tudi na meni že preizkušali, pa mi je samo škodilo. Nato dobiš penicilina. Nazadnje pride na vrsto operacija. In konec? Konec je tamle!« Zamahnil je z roko v smeri proti mali mrtvašnici, skriti za bolnišnico. Nemirno je migal s koščeno brado, obril se že nekaj dni ni in Adamovo jabolko mu je poskakovalo nad zanikrno odpeto srajco. »Jaz vse to dobro vem,« je začel znova. »Preberem vse, kar mi pride pod roke. Tudi primariju sem že povedal svoje mnenje. Rekel sem mu, da ne znajo ali nočejo zdraviti ljudi, kakor bi jih morali. Čisto drugače bi morali začeti. Dobro vem, kako bi mene ozdravili. Toda oni nočejo! Nočejo, razumete?«

»Zakaj nočejo?«

Zasmejal se je in spet zvito pomežiknil. »Zakaj? Ker bi potem imeli zdravilišča kmalu prazna. To je in nič drugega. Ali ni tako, gospa?« Obrnil se je k sosedi, ki je zmeraj hodila okrog, kakor bi bila nad njo že izrečena smrtna obsodba. Ženska mu je pritrdila. Sosed se je spet obrnil k meni. »Tale mladi fant... no, videli boste, da ga bodo kmalu nesli. Pred šestimi meseci, ko je...«

»Molčite vendar!« sem mu ostro segla v besedo. Sosed na levi je sicer nepremično ležal z zaprtimi očmi, toda spal gotovo ni in vse je mogel slišati.

Možiček se je namrdnil in me pomilovalno pogledal.

»Vi ste tudi izmed tistih, ki ne verjamejo. Čez šest mesecev boste spoznali, da imam prav.« Nato se je užaljeno obrnil stran in začel listati po debeli knjigi o tuberkulozi.

Bila sem vesela, da je utihnil. Zdel se mi je eden tistih ljudi, ki zasejejo malodušnost in obup povsod, kamor se prikažejo. Morebiti sem ga sodila krivično in sem mu preveč zamerila nezaupanje v zdravnike. Človek more mirno in spodobno umreti, mnogo težje pa je dolga leta umirati. Toda zdaj mi je bilo mnogo na tem, da bi s svojim govorjenjem ne begal mladega fanta na moji levi, čeprav sem tudi sama slutila, da je v resnici zapisan smrti.

Od tistega dne sva se z Dušanom počasi zbliževala. Kadar ga ni mučil kašelj, sva se tudi pogovarjala. Slonel je na ležalniku, oprt na komolec in gledal proti meni, tako sva laže govorila. Njegov glas je bil prijeten, goltniško zamolkel in je prihajal iz globine prs, zdelo se mi je, da iz neke praznine, ki je ni mogoče z ničemer napolniti. Kakor je navada med bolniki, sva tudi midva spočetka govorila samo o boleznih in zdravljenju. Povedal mi je, da se že dve leti vlačijo po bolnišnicah. Lani so mu dali mnogo penicilina in potem so ga odpustili iz zdravilišča, dejali so mu, da je zdrav. Tudi sam je verjel, da je zdrav. Toda že čez nekaj mesecev je začutil, da je spet slabši in moral se je vrniti sem. Zdaj je že šest mesecev tu in zdi se mu, da je z njim vsak dan huje.

Iz njegovega govorjenja sem spoznala, da je postal že čisto zaupen, skoraj domač z vsemi strahotami, s katerimi mučijo pacienta. Aparati in bolniška postelja, množica latinskih imen in injekcije, vse tisto, kar je v meni zbuvalo odpor in spoštovanje, pomešano z bojaznijo, mu je bilo dobro znano, bližnje. O teh stvareh je govoril tako ravnodušno, da me je postalo sram ob misli, da vselej čutim neugodje, če se mi le približa bolničarka z injekcijsko iglo. Kako zoprna mi je bila že samo steklena cevčica, s katero so jemali po nekaj kapljic krvi za analizo! On se vsega tega še malo ni več bal.

Polagoma sem spoznala, da se za njegovo ravnodušnostjo skriva topost, malone že obup. Mladi mož je obupal, da bi še kdaj ozdravel. Življenje v njem je ugašalo in samo včasih je še pognalo kvišku zubelj, kakor takrat, ko se je bal, da bo bruhal kri. Še malo se ni menil za suhljatega uradnika, ki je med najin pogovor včasih vrnil svoj večni refren:

»Človeka počasi uničijo. Najprej pride na vrsto kalcij, potem poskušajo s pneumotoraksom, nato... Jaz vse to že davno vem in in zadnja pot je tja!«

Včasih je nadležnemu starcu celo malomarno prikimal. Zdelo se mi je, da se je v svoji notranjosti že poslovil od življenja. Mirnost, s katero je prenašal svojo bolezen, me je skoraj plašila.

In vendar je bilo v njem še toliko življenja! Včasih se je prebudilo. Tako se je zdramil neko dopoldne, ko je v tišini zabrnelo letalo. Naš

svet je bil ozek: zdravilišče, obdano okrog in okrog z gozdom, zadaj gorska pobočja, zelena in gladka, sicer pa samo vrhovi smrek. Pogosto se mi je zdelo, da nad temi smrekami sonce vzhaja in zahaja, da se je svet zožil in je postalo središče vsega sveta naše zdravilišče, majhen park in paviljon na vrtu. Nad to ozko okolico je bil razlit čudovit mir. Takšen mir je moral biti tedaj, ko je bil svet še prazen in ni bilo nobenih živih bitij, da bi motila zemljo pri skrivnostnem spočenjanju življenja globoko v njenih nedrih. Samo dvakrat dnevno se je zdravilišče vznemirilo, takrat ko je prišel avtobus, ki je pripeljal nove paciente ali obiskovalce. Letalo je bilo dogodek, vsi smo mu sledili s pogledi. Dušan je sedel na ležalniku in ga dolgo, pozorno opazoval. Visoko v morju sinjine je plul črn ptič in ko je v velikem loku zavil na levo, se mu je truplo srebrno zalesketalo. Nekajkrat je zakročilo nad nami, potem je izginilo v vrhove smrek, za naše ozko obzorje. Dušan je legel nazaj in prisluškoval, dokler je bilo še čuti brnenje, ki se je zmeraj bolj oddaljevalo. Trpeči izraz okrog ust se mu je poglobil. Ko je brnenje čisto utihnilo, se je obrnil k meni in hrepeneče rekel:

»O, ko bi mogel še enkrat leteti!«

Presenetilo me je. Nikoli ga nisem vprašala, kaj je delal v tistem zunanjem svetu, ki mi je postajal tako odmaknjen, skoraj že tuj. In vendar bi morala vedeti! Kaj drugega naj bi bil počel ta fant, kot letal visoko nad oblaki!

»Torej ste letalec?« sem vprašala in Dušan je nenadoma dobil v moji hočeh drugo, višjo ceno. Zmeraj sem rada gledala drzne mlade fante v modrih uniformah, celo nekoliko zavidala sem jim, čeprav vožnje z letalom nisem posebno ljubila. Postal je utelešenje romantike, ki je prevzela vse ljudi in celo stoletje. V vsej človeški zgodovini so imeli krila samo bogovi, v stoletju bencina in gume, strojev in boja za uransko rudo pa je človek na srebrnih krilih poletel visoko pod nebo, k soncu...

»Da, letalec,« je grenko odvrnil Dušan. Položil je ozko, skoraj prosojno roko na knjigo, iz katere je včasih bral. »Vidite, včasih prebiram zgodovino letalstva, od Ikara dalje. Ko so me prvič odpustili iz zdravilišča, sem se vrnil v službo. Niso mi več dovolili leteti, toda poučeval sem mlade pilote, samo teoretično, seveda.« Bridko se je nasmehnil.

Njegov grenki, odpovedi polni nasmešek me je zgrabil za srce. Kako težko mu mora biti, ko leži tu in se spominja časov, ko je letal visoko nad zemljo, svoboden kot ptič, zdrav!

»Kadar vidim letalo, se spomnim najlepših let, kar sem jih kdaj preživel,« je dejal, še zmeraj s svojim bridkim nasmeškom. »Ko nato pomislim, da ne bom nikoli več letal, se mi zazdi nesmiselno potikanje po zdraviliščih, injekcije, rentgensko slikanje, merjenje vročine, vse, prav vse! Ali me razumete?«

»Mislim, da vas dobro razumem.«

»Morebiti. Ste kdaj leteli?«

Morala sem se zasmejati ob spominu na mojo prvo vožnjo z letalom. S Sandijem sva se peljala iz Ljubljane v Beograd, on je ljubil take posebnosti. Živo mi je vstalo v spominu, s kakšnim otroškim veseljem sem stopila v letalo in kako mi je že čez malo časa začela lezti slabina po grlu, spomnila sem se zoprnega brnenja v ušesih, ki se ga še nekaj ur po pristanku nisem mogla otresti. Stevardka mi je ponujala kos čokolade in Sandi mi je tiščal v roko nekakšne grenke tablete proti zračni bolezni. Jekleno truplo letala se je včasih streslo, Sandi je dejal, da je to zaradi brezračnih lukenj. Ne, spomin na tisto prvo vožnjo ni bil prijeten in poslej sem raje ogledovala letala s trdne zemlje. Nazaj sva se vozila z vlakom in Sandi je dejal, da me nikoli več ne bo skušal spraviti v letalo.

»Enkrat sem se peljala,« sem povedala Dušanu.

»In ste najbrž dobili zračno bolezen, kajne?« je vprašal bolj živahno in njegovi beli, zdravi, zmeraj vlažni zobje so se zalesketali v smehu. V tem trenutku je bilo na njem nekaj, kar me je spominjalo na drznost in veselost mladih letalcev.

»Seveda sem jo dobila,« sem odgovorila smeje se.

»To se dogaja potnikom samo v začetku. Pozneje se človek privadi. Jaz je nisem nikoli čutil. Znal sem narediti looping.« Zaokrožil je z roko po zraku. »Saj si ne morete predstavljati, kako svoboden je človek v zraku! Rad bi vam to pokazal, vzel bi vas s seboj, če bi še kdaj sedel v letalu. Ne bi vas peljal po zračni cesti, po katerih morajo potniška letala, vzel bi vas na svoboden polet. Nekoč sem bral pesem, da je nebo kakor morje in letalo kot zračna ladja. Tisti pesnik najbrž še ni videl letala od blizu. Ladja in morje, kakšna smešna primera! Samo v zraku se lahko svobodno giblješ. Spominjam se letenja poleti, kadar je bil zrak nasičen z elektriko. Imeli smo staro letalo, na njegovih krilih so ob takem vremenu poskakovale električne iskricice. To je bilo čudovito videti!«

Tisto popoldne in še nekaj dni pozneje mi je mnogo pripovedoval o letalih. Zubelj ugašajočega življenja je spet visoko vzplapolal v njem, toda kmalu je jel ugašati. Spet je postajal zamišljen, volja do življenja ga je minevala.

Od tistega dne sem čutila, da me vleče k njemu. Bolničarki ni bilo več treba paziti nanj. Kakor hitro je začel kašljati, sem bila že ob njem, podpirala sem ga, mu dajala sirupa in mu z robcem brisala drobne kapljice znoja na sencih, kakršne iztisne samo velika muka. Mojo pomoč je zmeraj sprejemal zadržano, sam me ni nikoli ničesar prosil. Dobro sem vedela, da se sramuje pred menoj, da mu je težko, ker je tako slab, potreben pomoči. V meni pa se je prebujalo sočutje, ki je tako značilno za ženske, tista večno živa želja, da bi nekomu pomagala. Če je moški rojen kirurg, ki vsako življenjsko nepriliko skuša odstraniti z brezobzirno in tvegano operacijo, potem je ženska rojena bolničarka, ki neprestano leči od kirurgovega noža prizadejane rane. Še nikoli dotlej nisem čutila tako močne želje, da bi nekomu stala ob strani, da bi mu pomagala. Včasih sem skoraj čakala, kdaj bo dobil napad kašlja, da bi mogla stopiti k njemu.

V kratkem času je vzkliklo med nama zaupanje, ki se je neopazno spreminjalo v ljubezen. Včasih me je mimogrede prijel za roko in jaz sem rada pustila svojo roko počivati v njegovi vroči, zmeraj vlažni dlani. Kdaj pa kdaj mi je tesneje oklenil prste in pri tem me je gledal sprašujoče, skoraj boječe, pripravljen, da takoj popusti, če bi opazil na mojem obrazu nejevoljo. Nisem bila nejevoljna, nikoli ne! Iz njegove tople roke se je nekaj prelivalo vame. Potem se je zgodilo nekega dne, da sem ob stisku njegove desnice začutila v grlu tesnobno sladkost in zajel me je občutek, da se je v moji notranjosti užgalo, da me peče prav do srčnih korenin. Zmedla sem se in kri mi je hušknila v lica. Bolni izraz okrog njegovih ustnic se je spremenil v smehljaj, jaz pa sem začutila v sebi skoraj nepremagljivo željo, da bi ga poljubila na bleda usta, na udrta senca, tako prosojna, da so se skozi kožo videle modre žilice.

Domislila sem se, da je moja ljubezen nesmiselna in se vrnila na svoj ležalnik. V mestu me vendar čaka Sandi. Piše mi dolga pisma, na katera mu vestno odgovarjam. Najbrž se pošteno muči s pisanjem, kolikor vem, ni nikoli rad pisal pisem. Gotovo je zanj žrtev, ko na dolgo in široko razpravlja o knjigah, ki jih bere, o najinih skupnih znancih, o nedeljskem izletu, na katerem se je dolgočasil, o vsem, kar sem pustila v mestu in bi me utegnilo zanimati. Saj se vendar nočem Sandiju izneveriti! Še zmeraj sem zvečer pred spanjem rada posanjariła o najinem stanovanju, o skupnem življenju. Še zmeraj sem si predstavljala, kako bova zvečer sedela v sobi. Bral bo in luč izpod senčnika bo padala na njegov zreli, zamišljeni obraz. Če ga bom ogovorila, bo odtrgal pogled od knjige, najprej nekaj trenutkov gledal v

prazno mimo mene, potem šele bo dojel smisel vprašanja in mi odgovoril.

— Da, če bi ga zdajle nagovorila, bi se zgodilo natanko tako, kot sem si takrat predstavljala. Nočem ga ogovoriti. Čisto je zamišljen v nekaj svojega, zdi se mi, da v neko turbino. In razen tega, ne bi mi bilo prijetno, ko bi mi zdaj pogledal v oči. Čutim se nekoliko krivo pred njim. Bolje, da naprej pletem svoj norveški vzorec. —

Da, Sandi, takrat mi je prizadejal mnogo muk. Tako dobro sem vedela, da bi nikjer ne našla boljšega človeka od njega. Prijatelji so nama čestitali, ko sva povedala, da se nameravava poročiti in celo moje zavistne tovarišice so govorile, da imam srečo. Sandi je bil živo nasprotje moji vihravosti: uravnovešen, nikoli si ni delal utvar in ni se bal pogledati življenju naravnost v obraz. Jaz sem se zmeraj skrivala pred življenjskimi neprilikami v nekakšen svoj svet brezplodnih sanjarij in nemogočih želja. Gotovo sem bila zanj previhrava, preveč lahkomiselna, toda rad me je imel in si neopazno prizadeval, da bi popravil moje napake. Čutila sem se krivo pred njim. Še več! Čutila sem se krivo celo pred njegovo materjo, ki me je sprejela z odprtimi rokami, zatrla v sebi vso materinsko ljubosumnost in nama skušala pomagati, da bi si laže ustvarila dom. Kako prijetno je bilo včasih, ko smo popoldne kramljali pri njej in mi je nalivala čaj iz visokega, starinskega čajnika z japonskim vzorcem. Toda, odkar sem se navezala na Dušana, sem začela na Sandiju odkrivati napake, ki jih prej nikoli nisem opazila. Ustaljenost njegovega značaja se mi je začela kazati kot znak premajhne notranje razgibanosti, prizanesljiv smešek, s katerim je včasih zavračal moje domislice, je bil znamenje ozkega presojanja, marsikaj sem označila celo kot brezdušnost. Pri tem pa mi je bilo tesno pri srcu. Saj se vendar ne more končati drugače, kot da jaz jeseni odidem domov. Dušan pa bo ostal v zdravilišču in morda mu bo spomin name celo mučen.

V avgustu se je Dušanu precej izboljšalo. Smel je hoditi na sprehod po parku in posedati v senci. Sonce je bilo za njegova odprta pljuča strup. Jaz sem ga vsako popoldne čakala in potem sva skupaj odšla iz bolnišnice. Po kosilu sem ležala na postelji in v polmraku, za spuščeno zaveso prisluškovala, kdaj se bodo na belem pesku pod oknom oglasili njegovi koraki. Ko sva prišla ven, navadno še ni bilo mnogo bolnikov v parku. Le tu in tam je sedel kdo v bolniški halji, iz dolgočasje brskal po pesku, bral ali se pogovarjal s sosedom. Vsi, kolikor nas je bilo v zdravilišču, smo imeli samo eno željo: ozdraveti! Za vsako ceno ozdraveti! Ne vem, ali se je kdo ukvarjal z načrti za prihodnost, vem pa, da smo vsi želeli to, kar je bilo najbližje in vendar najteže dosegljivo:

zdravje. Da bi nekega dne v slini ne našli več bacilov, da bi rentgenski aparat pokazal zarasla pljuča! Samo to dvojce nam je moglo odpreti pot iz zdravilišča in spet razširiti naše obzorje preko vrhov visokih smrek, ki so nas obdajale kot neprehodna ograja. V tem smo si bili vsi enaki, tisti, ki so stali z eno nogo še doma in komaj verjeli, da so bolni, in drugi, ki so pohajkovali po parku že cele mesece ali leta. Tisti zanemarjeni uradnik, ki je z resignacijo kazal proti mrtvašnici, je bil najbrž izjema.

Dušan in jaz sva vsako popoldne obšla park. Včasih sva sedela tudi v paviljonu. Rada sem gledala skozi vhod na kamnito stopnišče, opazovala agavo v betonskem podstavku ali pa dve palmi, ki sta rastle v lesenih čebrih. Majhni sta bili, bedni, nezmožni, da bi pod mrzlim severnim nebom razvili svoje liste in se vzpeli visoko pod nebo. Včasih sta se mi smilili kot dve živi, čuteči bitji. V paviljonu sva ostajala, dokler niso začeli prihajati drugi pacienti, potem sva šla in sedla v parku na prazno klopeco. Nad nama je šumel veter, včasih je kar hušknil skozi gozd in ga vznemiril, da je zašumel kakor razpenjena voda. Prav do naju je prihajal omamni, težki vonj vrtnic, ki so obraščale paviljon. Bili so lepi poznopoletni dnevi, gredice svetočih aster so se smejale v soncu in nad njimi so nihali povešeni cvetovi georgin. Vse to, celo race, ki so brozgale po ribniku, v katerem je bil vodomet pokvarjen, je bilo okvir najini ljubezni, ki bi nikjer drugod ne mogla pognati korenin, nikjer drugod živeti.

Proti koncu avgusta sem povedala Dušanu, da sem danes dobila poslednjo injekcijo penicilina in da bom morebiti kmalu smela zapustiti zdravilišče. Ko sem to pripovedovala, mu je postal obraz mračen, zaprl se je vase in je rekel samo:

»Kako ste srečni.«

Ne, nisem bila srečna, še malo ne! Nisem se mogla veseliti zdravja. Ko bom popolnoma zdrava, se bom morala vrniti v mesto in Dušan bo ostal tu. V mestu me čaka Sandi, v oktobru bova dobila stanovanje in potem se bova poročila. Ob tej misli sem začutila kar telesno neugodje. Nič več si nisem želela svoje življenje zvezati s Sandijevim, čeprav sem na to hrepenče čakala dve leti. Kako drugače bi lahko bilo, kako srečna bi bila, ko bi tudi Dušan mogel oditi iz zdravilišča! Porodila se mi je nova misel in s stisnjenim grlom sem ga vprašala:

»Ali vi mislite, da ne morete ozdraveti?«

Skomignil je z rameni, njegove temnomodre oči so še bolj potemnele. »Mislim, da ne,« je rekel počasi, obotavljaje se. »Lani sem verjel, da sem zdrav, pa sem se motil. Celo zdravniki so se motili. Primarij mi je rekel...« Nenadoma se mu je glas zataknil, pobral je zavrženo

šibo in začel z njo risati po pesku, nato je dvignil glavo in dokončal stavek: »Rekel mi je, da bi mi samo operacija mogla življenje podaljšati. Podaljšati, veste, ne rešiti.«

To je bilo hudo, huje, kot sem pričakovala. Jasnó sem se zavedela, kako brezupna je moja ljubezen do njega. Toda človek, ki ljubi, veruje v vse, tudi v nemogoče. Zdelo se mi je, da mu moram samo vlití pogum, dovolj poguma, pa bo ozdravel. Tudi primarij ne ve vsega, nihče ne ve, kako bi se izteklo. Bilo mi je, kot da se moram spoprijeti z obupom, ki ga je mučil bolj kot bolezen in bo vse dobro.

»Zakaj se ne pustite operirati?«

»Hm,« je vzdihnil in se bolno nasmehnil, »čemu bi si podaljševal trpljenje?«

»Ozdraveli bi, prepričana sem!« sem vzkliknila.

S konico čevlja je zgrebal suho igličevje. Ni me pogledal. Zazrl se je nekam čez streho zdravilišča, morda daleč preko gozdov. Končno je potrto dejal:

»Izgubil sem vso voljo. To poleganje po bolnišnicah človeka ubije.«

»Toda, mladi ste še, morali bi vse storiti, da se rešite,« sem mu silovito prigovarjala.

»Da, šestindvajset let,« je rekel. Potem me je prodirno pogledal, zdelo se mi je, da vrta vame in počasi vprašal: »Ali ste že kdaj mislili na smrt?«

Osupnila sem. On pa je resnobno nadaljeval:

»Smrt — to ni nič. Pred tremi meseci sem videl nekoga, ki je umrl na postelji tik zraven moje. Zaspal je. Zvečer mi je še pripovedoval o svoji mali hčerki. Dopoldne je dobil pismo, da ga bodo svojci obiskali in je bil ves vznemirjen od veselja. Bil je daleč doma, prav na jugu. Zjutraj je ležal trd in mrzel na postelji. Kar ukradel se je od nas. Kaj je potemtakem smrt? Zakaj se je bojimo?«

»Če pomislite, da nikoli več ne boste gledali sonca, nikoli več...« sem začela, pa mi je segel v besedo:

»Pesniške izmišljotine! Vse je na tem, da smrt sprejmeš kot nujnost. Vsako živo bitje ji gre že od rojstva naproti. Vse skupaj je grozoten nesmisel, morda celo življenje samo! Ljudje smo majhni, slabi. Malo časa živimo. Razdelili smo si ga v ure in minute in si prizadevamo, da bi čim dalje gomazeli po zemlji. To sem spoznal že tedaj, ko sem bil še letalec.«

Njegov mračni življenjski nazor me je presenetil, skoraj ostrašil. Motno sem doumela, koliko je moral pretrpeti, preden se je dokopal do njega. Saj ni bil bolan samo telesno, tudi njegova duša je bila bolna, razkrojena. Za to bolezen pa ljudje še niso našli zdravila.

Dolgo sva molče sedela na klopci. Mimo naju so hodili sprehajalci, komaj sva jim odzdravljala, kakor bi se bala, da bo kdo prisedel k nama, naju potegnil v pomenek in s tem raztrgal občutje, ki sva se mu predajala, mračno občutje obupa in nesmiselne ljubezni. Gledala sva sonce, ki je počasi tonilo za gozdom in nisva niti opazila, da so se vsi sprehajalci že porazgubili. Potem je prišla po stezi bolničarka, in ko naju je ugedala, je rekla z glasom, ki ga imajo bolničarji, kadar ukažejo bolnikom, s službeno prijaznim glasom, ki ne trpi ugovora:

»Sonce je že zašlo. Ni dobro, če ostajate zvečer zunaj.«

Poslušno sva vstala in se vrnila v bolnišnico. Pri vratarju sem si kupila pol ducata razglednic, tistih navadnih, na katerih je bilo zdravilišče fotografirano od vseh strani, da bi jih pisala Sandiju. Že nekaj časa sem čutila, da mu nimam kaj pisati.

Deževni dnevi so nas priklenili na sobo. Včasih smo po kosilu ostajali v jedilnici, igrali šah in se razgovarjali. V kotu jedilnice je stal klavir, mlad pianist, ki me je bogve zakaj spominjal na Chopina, morebiti samo zato, ker je bil tuberkulozen, je igral nanj lastne kompozicije. Begal je s prsti po tipkah in igral divje fantazije, ki jih nismo razumeli. Dušan je vse tiste dni prebil ob meni, bil je redkobeseden in pogosto razdražljiv. Pianista kar ni mogel prenašati in kadar ni mogel več prenašati, je odšel iz jedilnice.

Potem se je spet zjasnilo in samo nekoliko hladneje je postalo. To je bilo zanesljivo znamenje bližajoče se jeseni in mene je hlad opomnil, da bom kmalu morala zapustiti zdravilišče. Prvi dan po deževju, ko sva z Dušanom spet sedela v paviljonu, je bil videti nemiren. Pogosto me je pogledoval, zdelo se mi je, da bi mi rad nekaj povedal, pa se ne more odločiti. Celo slutila sem, kaj mi želi povedati in si kljub temu, da sem ga imela rada, želela, da bi ne izgovoril usodnih besed. Končno je bil hudo bolan in o meni ni vedel ničesar, nikdar mu nisem omenila Sandija in svojih načrtov za prihodnost. Nemirno je sedel na belo popleskani klopi v slogu zdraviliških čakalnic, sence bršljana, ki je obraščal paviljon, so mu begale po obrazu in v zenicah so mu plesali odsevi luči, ki je prodirala skozi listje. Prijel me je za roko in zadržano vprašal:

»Nekaj bi rad vedel. Ali bi me ljubili, če bi bil zdrav?«

To je bilo tisto vprašanje, ki sem ga dolgo čakala in se ga še pred trenutkom bala. In vendar sem mu odgovorila tako, kakor je bilo edino mogoče. »Da,« sem rekla, »zelo bi vas ljubila.«

Stisnil me je k sebi z močjo, ki je nisem pričakovala od tako bolnega človeka. Obraz mi je pokrnil s poljubi, ljubil me je, kakor ljubi

samo človek, ki je že zapisan smrti. Njegove vročične ustnice so me pekle in prevzemala me je grozljiva slast, od katere bi mogla umreti.

Ko me je izpustil iz objema, je bil ves spremenjen in tudi meni se je zdelo, da se je vse spremenilo. Teža zadnjih dni, mučna razdvojenost, nihanje med čustvom in dolžnostjo, vse hkrati mi je zdrsnilo z ramen, nič več me ni težilo, Sandi je bil daleč, niti pomislila nisem nanj! Poleg mene je bil Dušan in mi je pravil, da od najinega razgovora o boleznih razmišlja, da bi se dal operirati. Že jutri pojde k primariju in mu bo povedal, da se je odločil.

Potem je prav do večera govoril o svoji, ne, o najini prihodnosti. Zavzeto sem ga poslušala in vse, kar je povedal, se mi je zdelo verjetno. Nič več nisem razlikovala med smelimi načrti in resničnostjo. Njegov zanos me je čisto potegnil za seboj.

Naslednji dan mi je rekel, da je govoril s primarijem. Primarij je sicer dejal, da mu ne more jamčiti ozdravljenja, pristal pa je na to, da ga bo prihodnjo sredo operiral. Zdaj, ko je postajala operacija bližnja resničnost, sem se le zbala. V meni je tičal strah pred operacijami. Že beseda sama ima prizvok nečega težkega, nevarnega. Bilo je vse drugače Dušanu prigovarjati, naj se pusti operirati, da bo ozdravel, in spet drugo, vedeti, da ga bodo v sredo nesli v operacijsko sobo, ga položili na mizo, omamili s kloroformom in da bo kirurgov nož rezal v njegove žive prsi. Opazil je, kako sem se zresnila, in me je sam skušal pomiriti.

»Nič hudega ne bo,« me je prepričeval. »Večkrat sem si že ogle doval slike. Odstranili mi bodo nekaj reber in ko se bom zbudil iz omotice, bo že vse pri kraju. Potem bom še nekaj tednov počival in spet bom zdrav.«

»Seveda,« sem odgovorila, »nič hudega ne bo. Medicinska znanost je zelo napredovala.«

»Končno ne gre drugače,« je rekel in me smehljaje gledal. »Če hočem ozdraveti, moram to prenesti. Ozdraveti pa moram — zaradi tebe.«

Ko je tako odločno govoril, se mi je zdelo, da je podoben zdravemu človeku. Nič več ni mislil na smrt kot na poslednjo mračno dolžnost, ki nam jo nalaga brezčutna narava. Spet je hotel živeti! In zakaj bi ne mogel živeti, zakaj bi ne mogel biti zdrav? Saj jih je že toliko ozdravelo!

Preživela sva nekaj opojno lepih dni. Dušan je bil kot otrok. Potlačena, zagrenjena mladost je z vso silo oživela v njem.

Ves ta čas nisem Sandiju odgovorila na njegova pisma, ki so postajala zmeraj bolj zaskrbljena. Zdelo se mi je, da bi mu morala pisati

in povedati resnico, toda odlagala sem to neljubo dolžnost. Pisala bom pozneje, po operaciji.

Prišla je nedelja in nenadoma se je pripeljal — Sandi. Stal je v veži in ko sem prišla, me je precej hladno pozdravil. Njegove rjave oči so bile zelo resne, videla sem, da je užaljen in sem si mislila, da morebiti že vse ve. Še boljše, ne bo mi treba pripovedovati!

»Zakaj nisi ves teden pisala?« me je nagovoril. »Človeka mučiš brez potrebe. Bal sem se, da je hudo s teboj, in sem se pripeljal sem. Tu pa sem izvedel, da boš kmalu zapustila zdravilišče.«

Spričo njegove samozavesti mi je pogum upadel in zavedela sem se, da počnem nekaj, česar bi ne smela. Nisem mu mogla pogledati v zdravi, pošteni obraz. Tiho sem rekla, naj gre z menoj na vrt, ker mu moram nekaj povedati. Ko sva prišla v park in sedla v paviljon, ki me je tako živo spominjal Dušanovega ljubkovanja, njegovih vročičnih ustnic in vlažnih rok, mi je pogum zopet zrastel. Odločila sem se, da bom Sandiju povedala resnico, vso resnico. Iskala sem besed, ki ga ne bi preveč užalile. Sandi je čakal.

»No?« je rekel, ko sva že nekaj časa molčala. »Upam, da te ni spet prijela muhavost. Zdaj ti namreč tega ne morem več dovoliti.« Prijetno se je nasmehnil, kakor se je nasmihal vsakokrat, ko me je karal. Kakor vselej, me je tudi tokrat zajel občutek, da sem otrok, ki je zagrešil napako. »Domenil sem se že zaradi stanovanja, nakazilo imam v rokah,« je rekel. »V začetku oktobra bo prazno. In še nekaj ti moram povedati! Kupil sem radijski sprejemnik, prav lep radijski sprejemnik in naročil zanj posebno polico. Gotovo ti bo ugajalo.«

Nehote sem globoko vzdihnila. Stanovanje, radijski sprejemnik, polica, vse me je tako živo spomnilo časov, ko sem še nestrpno čakala svojo srečo. Toda tu je bil Dušan, ki ga bodo v sredo operirali. Če sem le pogledala bodečo agavo s širokimi, mesnatimi listi ali okrnjene palme, sem se spomnila nanj. Sandi vsega tega ne ve, ne slutiti, on je tujec v tem našem svetu. Zazdel se mi je skoraj vsiljivec in želela sem si, da bi odšel.

»Sandi,« sem obotavlja se začela, »ti si tako uvideven...«

Dvignil je obrvi in me resno pogledal. »Začetek marsikaj obeta,« je rekel mirno. »Kadar tako začenskaš, se navadno izkaže, da ti moram nekaj oprostiti. Povej!«

Bilo mi je, da bi najraje pobegnila. »Sandi,« sem začela znova, »ti boš najbrž razumel. Ni nama treba stanovanja in radijskega sprejemnika in sploh...«

Začudeno je zmajal z glavo in se smehljaj. »Stanovanja vendar ne moreva prepustiti drugim,« je rekel prizanesljivo. »Saj veš, kako je

dandanes težko dobiti primerno stanovanje in tole je kakor nalašč za naju. Mnogo sem si prizadeval, preden sem ga dobil. Tudi sem prodal svoje motorno kolo, da sem kupil radijski sprejemnik in ostalo mi je ravno toliko, da si bova lahko uredila dom.« Zaskrbljeno mi je pogledal prav od blizu v obraz in vprašal, ali mi morebiti le ni čisto dobro. Da sem bleda, je rekel.

Spet mi je bilo kakor otroku, ki ga oštevajo zaradi pobalinstva, pa ga imajo kljub temu radi in skrbijo zanj. Njegova skrb me je mučila, bolela. Hotela sem na mah pretrgati vse in sem z obupnim pogumom rekla:

»Ne, čisto dobro mi je. Toda jaz se ne morem poročiti s teboj! Zdaj veš!«

Opazila sem, da je pobledel in takoj nato zardel. Vstal je s klopi in ko je stal pred menoj, se mi je zdel resnejši, večji, kot je bil v resnici. Ni skušal prikriti, da ga boli. Hlastno me je prijel za obe roki in nehote sem celo v tem trenutku čutila, kako tople in suhe, močne in zdrave so njegove velike roke, čisto drugačne kot Dušanove.

»Upam, da ne misliš resno,« je rekel. Zdelo se mi je, da je postal njegov glas kovinsko trd. »Mogoče je vmes samo kaka zdraviliška ljubezen, kakršne se porajajo iz dolgočasja.«

Iztrgala sem mu roki in v oči so mi navrele solze. »Ne, ne,« sem govorila razvneto in zbegano, »v sredo ga bodo operirali in potem bo poučeval mlade letalce, teoretično, seveda...«

Položil mi je obe roki na rame in me prisilil, da sem sedla. To je storil s samoumevnostjo, ki me je pri njem vselej presenečala. Potem je govoril z menoj in ko je govoril, se mi je spet zdelo, da je visoko nad menoj, mnogo zrelejši od mene in da me hoče prepričati, kakor prepričujemo trmoglavega pubertetnika.

»Ali si stvar dobro premislila? Poznam te in mislim, da ta ljubezen ni resna, ne tako resna, kot se ti zdi. Ne bom ti prikrival, da me žališ. Toda zaradi sebe ti ne bom prigovarjal, dobro veš, da te nočem siliti. Pomisli pa na onega nesrečnika! V sredo ga bodo operirali, si rekla. Kaj boš storila, če ne ozdravi?«

»Ozdravel bo, dobro vem! Sama sem mu prigovarjala, zaradi mene se je odločil za operacijo. Prej ni imel več volje do življenja, bil je čisto obupan,« sem hitela pojasnjevati. Težko mi je bilo gledati Sandija tako mirnega. Laže bi mi bilo, ko bi se razjezil in mi vrgel v obraz očitek nepoštenosti, saj sem se dobro zavedala, da ne ravnam pošteno.

»Tudi jaz upam, da bo ozdravel,« je rekel iskreno. »Mislim celo, da boš potem kmalu našla samo sebe.«

Sandi si je prav do odhoda avtobusa prizadeval, da bi mi pojasnil mojo zmoto, toda jaz sem vztrajala pri svojem. Spočetka je ravnal z menoj kakor vselej, kadar se v kaki stvari nisva mogla sporazumeti. Polagoma je menda tudi sam uvidel, da to ni kratkotrajen nesporazum. Poslovala sva se zelo hladno, vendar ne tako, kakor sem pričakovala. Sandi ni pustil, da bi se razšla kot človeka, ki se ne želita nikoli več srečati.

Dušanu nisem ničesar povedala o Sandijevem obisku. Povedati sem mu hotela pozneje, po operaciji. Le njegova operacija me je skrbela čimdalje bolj. Toda, ne! Samo nekaj reber mu bodo odstranili in ko se bo prebudil, bo vse končano. Zdaj je bil on tisti, ki je meni vlival poguma. Ves čas je bil v nekakšni vročici, zdelo se mi je, da nestrpnost pričakuje srede.

V torek popoldne sva ^{z Dušanom} skupaj sedela v parku. Videti je bil čisto miren, skoraj srečen in vedela sem, da trdno upa v ozdravljenje. Včasih se mi je zadel podoben romarju, ki z vso gotovostjo pričakuje čudežnega ozdravljenja. Govoril je o prihodnosti, o najini prihodnosti. Omenil mi je dekle, ki jo je nekoč ljubil in ga je zapustila, ko je zvedela, da je bolan. Potem je pripovedoval o tovariših, ki se bodo začudili, ko bo spet zdrav stopil mednje. In za vso radost, za vse, kar ga še čaka v življenju, bo hvaležen meni! Brez mene bi se ne bil odločil za operacijo, brez mene bi bil topo, skoraj živalsko vdano čakal smrti. Ko mi je to pripovedoval, je leglo name čustvo težke odgovornosti, toda Dušan ni pustil, da bi razmišljala o tem. Ponovil je, da z operacijo nima nič izgubiti, lahko pa pridobi zdravje, bodočnost. Potem me je dolgo držal tesno objeto in me razigrano, skoraj objestno poljubljal. Končno je sonce zašlo in spet je prišla bolničarka, ki naju je pregnala iz parka.

Ponoči sem nemirno spala. Vsak čas sem se prebujala in s tesnobo mislila, da bo jutri Dušan operiran. Nikoli bi ne bila verjela, koliko upanja, strahu in želja lahko vzvalovi človeško srce v eni sami noči.

Zjutraj sem zgodaj vstala in sem že pred zajtrkom čakala v veži pred operacijsko sobo. Čakala sem dolgo. Šele okoli devetih so nesli Dušana na operacijsko mizo. Videti je bil zelo blede, žile na udrtih sencih so se mu napele, toda ko me je ugledal, se mi je toplo nasmehnil. Še ko sta ga zavaljena strežnika nesla skozi oblazinjena vrata, je obračal glavo nazaj in se mi smehljal. Strežnika sta ga pustila v operacijski sobi in vrata so se zaprla. Morala sem še nekaj časa čakati, da so ponovno odprli. Primarij je prišel, da bi ga operiral. Skozi špranjo sem videla Dušana, ki je ležal na mizi, pokrit z belo rjuho in zgrozila sem se, zdelo se mi je, da je podoben mrliču. Zraven njega je stala

instrumentarka z belo masko na obrazu in nad mizo je gorela zrcalno svetla obločnica. Ves prostor je bil poln jedkega vonja po kloroformu in pošastne modre svetlobe.

Ne vem več, kako sem preživela tisto dopoldne. Neštetokrat sem odšla s hodnika in se spet vrnila nazaj. Prisluškovala sem pri vratih, hotela sem vedeti, kaj se godi za njimi, toda debelo oblazinjena vrata niso prepuščala glasov. Samo nekajkrat sem razločila oddaljeni, pridušeni primarijev glas, ki je zahteval, naj obrnejo luč.

Ko sem od čakanja in razburjenja že čisto onemogla, so se vrata odprla in ven je prišel primarij. Zdel se mi je zaskrbljen, izmučen, mencial si je starčevske, z žilami preprežene roke, na njegovi beli halji so bili vidni sledovi krvi. Postal je med vrati in počakal, da so Dušana odnesli ven. Nepremično je ležal na nosilih, bil je še omamljen in od njega je dišalo po kloroformu, po razkužilih in težko, zagatno po sveži krvi. Čezenj so vrgli pregrinjalo, tako da mu nisem videla obraza.

Stopila sem k primariju in ga stežka vprašala, ali je operacija uspela. Razmišljeno me je pogledal, nato je šel njegov zaskrbljeni pogled za bolničarji, ki so šli z Dušanom v sobo za težko bolne. Primarij mi je samo pokimal, mene pa se je lotilo brezumno veselje. Ker sem bila od napetega pričakovanja čisto zlomljena, so se mi kolena kar šibila in morala sem sestiti.

Vse popoldne sem bila tako vesela, da sem morala najti nekoga, ki bi mogla govoriti z njim o Dušanovi operaciji. Ob ribniku sem naletela na tistega zoprnega uradnika. Sedel je na kamnitem obodu in krmil race. Prisedla sem k njemu in mu skoraj vročično začela pripovedovati o operaciji in o tem, da je šlo vse po sreči. Mršavi možic me je pomilovalno gledal.

»Operacija, da. To je poslednje, kar storijo s človekom,« je rekel s svojim omlednim, zoprnim glasom, ki ga nikoli nisem mogla trpeti. »Poznam vse to! Najprej kalcij, potem pneumotoraks, potem...«

Pustila sem ga in šla. Nisem marala poslušati njegovih zlovesčih besed. Hodila sem po parku in ko sem srečala potrto žensko, ki je vedno hodila, kot bi bila obsojena na smrt, sem ji povedala veselo novico. Ženska je razvlekla obraz in jokavo potožila:

»Mene naj bi operirali. Družino imam doma, otroke. Ne vem, zakaj me nočejo.«

Potem sem poiskala mlado, šestnajstletno dekle, ki je zamišljeno bralo zaljubljen kolportažni roman. Tudi njej sem povedala o operaciji. Iz gole vljudnosti me je vprašala, kako je bilo, očitno je Dušan ni

zanimal. Bila sem skoraj užaljena in nikogar več ni bilo, ki bi mi mogla pripovedovati o svoji sreči, ker je operacija uspela.

Zvečer sem potrkala na vrata sobe, v kateri je ležal Dušan, čeprav je bilo to prepovedano. Bolničarka, ki je prišla ven, mi je kratko pojasnila, da bolnik še zmeraj ni rešen nevarnosti. Ustrašila sem se.

»Kako mu je?« sem vprašala.

»Še zmeraj se ni zavedel in krvavitve mu ne morejo ustaviti,« mi je pojasnila.

»Ali je to — nevarno?« sem vprašala in glas mi je zastajal v grlu.

»Da, lahko postane nevarno,« je odvrnila in zaprla vrata.

Namesto prejšnjega razigranega veselja se je naselil vame nemir. Stala sem pri oknu in se kar nisem mogla odtrgati. Čez dobro uro sem videla, da sta šla v sobo dva zdravnika, za njima pa je prišel še primarij. Zaslutila sem, da je stvar bolj resna, kot sem si mislila. Najbrž si vsi trije prizadevajo, da bi ustavili krvavitev. Če se ne bo posrečilo... kaj, če se ne bo posrečilo? Medlo sem si predstavljala, kaj se dogaja v sobi. Najbrž kri kar naprej zaliva pljuča in sili skozi grlo. Streslo me je ob tej predstavi.

Zdravniki so ostali pri Dušanu dobro uro, potem so odšli. Znova sem stopila k primariju, ki se mi je zdel še bolj zaskrbljen kot dopoldne. Toda morala sem izvedeti, kaj je z Dušanom.

»Nevarna krvavitev,« je pojasnil primarij in me pozorno pogledal.

»Zakaj pa sprašujete?«

Hotela sem reči, da je... ne, primarij vendar ve, da je Sandi moj zaročenec, dvakrat ga je že videl. Nekoč se je celo pošalil z menoj in mi rekel, naj bom brez skrbi, kmalu bom zdrava in se bom lahko vrnila k nekemu, ki me težko čaka. Iztisnila sem nekaj o poznanstvu. Primarij je morebiti uganil, kaj se skriva za mojimi besedami; zdelo se mi je, da se pred njegovimi sivimi, od utrujenosti rahlo zastrtimi očmi ne more nihče pretvarjati.

»Nekoliko pozno se je odločil za operacijo,« mi je pojasnil. »Obe strani pljuč sta bili nevarno načeti. V takem primeru je težko pomagati. Jaz sem mu odsvetoval, toda ker je zahteval... Če bi mu mogli ustaviti krvavitev, bi mu operacija lahko podaljšala življenje za nekaj let.«

»Kaj bo pa zdaj?« sem vprašala. V meni se je porodila slutnja, ki je skoraj nisem mogla prenašati.

»Do jutra se bo pokazalo,« je rekel primarij. Nato me je strogo pogledal in uradno suho dostavil: »Sicer je pa ura že deset, vi bi pa morali biti ob devetih v postelji. Držite se hišnega reda, prosim!«

Odšel je po hodniku, jaz pa sem zbegana in osramočena tavalala za njim. Vedela sem, da bom prebila nemirno noč brez spanja.

Zjutraj Dušanu še ni bilo bolje. Bolničarka, ki sem jo prosila za pojasnilo, mi je rezko odgovorila, da bo moral dobiti transfuzijo krvi. To je rekla tako ostro in hkrati zaprla vrata pred menoj, da si je nisem upala več nadlegovati. Oh, kaj vedo vsi ti ljudje, ki je v njihovih rokah toliko življenj, ki so videli umirati že toliko ljudi, koliko lahko človek trpi, kadar je življenje nekoga, ki ga ljubimo, na prevesi! Nič več si nisem upala stati pred vrati in sem tavalala okrog, kakor bi bila izgubljena. Zašla sem v paviljon, sedla in se spominjala dni, ko sva skupaj sedela in je moja roka počivala v Dušanovi vroči, vlažni dlani. Sama sem se čutila bolno, moji živci so bili napeti do skrajnosti. Zvečer sem se stisnila v kot hodnika in gledala vrata, za katerimi, tako se mi je zdelo, se odloča moja usoda. Ko je prihajal primarij po hodniku, sem se skrila za najbližji steber, da bi me ne opazil. Čakala sem in čakala, nikoli se minute še niso tako pošastno vlekle. S hodnika je prihajalo tiktakanje stenske ure, ki je počasi premikala dva črna kazalca. Včasih se mi je zdelo, da se je čas ustavil in da sem obsojena na brezkončne muke. Stiskala sem se k steni, tesno sem se zavijala v toplo flanelasto haljo in po vsem telesu drgetala od mraza.

Ura je bila deset in črna kazalca sta se začela premikati proti enajsti. Kadar sem se upala približati vratom, sem slišala za njimi rahel šum, pridušene korake, sem in tja polglasno besedo. Čutila sem, da se za vrati bije boj s smrtjo. Da, razločno sem čutila bližino te zahrbtno človekove sovražnice in voljo mnogih ljudi, da se ji uprejo. Kdo bo obnemogel?

Črna kazalca sta se začela pomikati na polnoč, toda nihče se ni vrnil iz sobe. V zdravilišču je bilo vse mirno. Šla sem po hodniku, skozi steklena vrata sem videla dve bolničarki, ki sta imeli nočno službo. Ena je na klopi mirno spala, druga je pletla otroški jopič. Nista me opazili in počasi sem se vrnila nazaj. Trenutki so tonili v tišino noči, drug za drugim so uhajali, padali so v brezno večnosti. Vsak trenutek se me je dotaknil, čutila sem njihovo napetost v utripanju srca, v razbijanju žil na sencih, v nemiru, ki se je stopnjeval. Nisem se mogla pomiriti, ker nisem vedela, kaj se dogaja onkraj belih vrat.

Potem je nekdo pritisnil na kljuko in jaz sem smuknila za steber na hodniku. Primarij je odhajal, za njim je šel dežurni zdravnik.

»Nič ne pomaga,« je rekel primarij. »Mislil sem, da bo transfuzija pomagala, pa ni videti. Organizem je bil preveč izčrpan.«

»Če bi poskusili še enkrat s transfuzijo,« je rekel dežurni zdravnik.

»Poskusili bomo,« je odgovoril primarij z glasom človeka, ki čuti, da je brez moči, pa hoče vseeno poskusiti vse, da bi odvrnil, kar se odvrniti ne da. Potem je pogledal na ročno uro. »Ob šestih zjutraj me pokličite,« je naročil in šel, da bi nekaj ur počival.

Dežurni zdravnik je ostal na hodniku, prižgal si je cigareto. Stopila sem izza stebra in ga vprašala, kako je z Dušanom. Začudil se je, ko me je videl tako pozno ponoči na hodniku in izmikajoče odgovoril, da so storili, kar so mogli, in da bodo dali še eno transfuzijo krvi. Če se posreči krvavitev ustaviti, bo bolnik rešen.

»Ne bo se posrečilo, kajne?« sem rekla.

Bil je mlad človek in me je gledal s sočutnimi, razumevanja polnimi očmi.

»Zakaj bi se ne? Prepričan sem, da transfuzija ne bo brez koristi. Nocoj se stanje najbrž še ne bo izboljšalo, toda zjutraj se bo pokazalo. Lahko mirno ležete in zaspate, nocoj se ne more nič spremeniti.«

Hvaležna sem mu bila za tolažbo, čeprav sem slutila, da ne misli povsem tako, kot govori. Toda zdravniki so edini ljudje, ki jim človek zlahka oprosti usmiljeno laž. Zahvalila sem se mu in odšla v svojo sobico. Legla sem na posteljo in hotela ostati budna. Vedela sem, da se Dušanovo življenje izteka, toda telo je bilo tako trudno, da je zahtevalo počitka in tako sem privolila v pomirljivo laž, da se do jutra ne more nič zgoditi. Zaspala sem trdno, brez sanj.

Zjutraj Dušana ni bilo več v bolniški sobi. Ob štirih so mu dali drugo transfuzijo krvi in ob šestih so ga odnesli v mrtvašnico.

Tisti obupani bolnik, ki je neprestano požiral medicinske knjige, je dejal:

»Ali mi zdaj verjamete? Jaz sem ves čas vedel. Najprej kalcij, nato pneumotoraks, nazadnje operacija. In potem konča tamle!« Skoraj z naslado, da mu je življenje potrdilo njegove nazore, je zamahnil proti mrtvašnici. Bila sem tako potrta, da nisem čutila niti odpora do njegovega govorjenja.

Od nekod so prišli Dušanovi sorodniki, o katerih mi ni nikoli govoril in odpeljali njegovo truplo. Meni pa je primarij podaljšal čas bivanja v zdravilišču še za mesec dni, ker se je zdelo, da se mi je bolezen poslabšala.

Ves september sem prebila samotno, prav samotno, kot prve tedne zdravljenja. Izogibala sem se bolnikov, z nikomer nisem marala govoriti. Pohajala sem po parku in iskala mest, kjer sva nekoč sedela z Dušanom. Pogosto sem ogledovala agavo v kamniti vazi in palme, oboje je začelo hirati, mraz je dušil okrnjenke, ki so jim vzeli toplo južno sonce. Hodila sem okrog brez misli in cilja. Ostajala sem dolgo

zvečer zunaj in čeprav so bili septembrski večeri že hladni, ni k meni nikoli prišla bolničarka, da bi rekla: »Sonce je zašlo, noter morate.« Zame je bilo vseeno, če je sonce zašlo. Bila sem rekonvalescent, ne več bolnik. Pri vsem, kar sem počenjala, pa me je neprestano spremljala misel na Dušana in zavest krivde me je težila. Ko bi ne bilo mene, bi se ne pustil operirati, živel bi še! Včasih mi je bilo, kot da sem storila zločin.

Sčasoma sem začela misliti treznejše. Začela sem se zavedati, da bi Dušan nikoli več ne ozdravel, tudi če bi operacija uspela, ne. In vendar je bilo tako hudo misliti na fanta, ki je nekoč letal med oblaki in je zdaj mrtev. Sonce mu je za zmeraj zašlo. Nekoliko dalje bi mu le sijalo, če bi ne prišla vmes jaz. Nisem mogla doumeti, zakaj se je vse to zgodilo.

V prvih oktobrskih dneh je primarij določil dan, ko bom zapustila zdravilišče. In šele tisti dan sem do dna začutila, kako me je življenje spet potegnilo iz oblakov in me vrglo na golo zemljo. Ko sem pripravljala kovček, se mi je zazdelo, da je nesmisel, vračati se v mesto. Koga pa imam v mestu in kaj naj iščem tam? Sandi se ves čas ni oglasil. Šele ko sem se pripravljala na vrnitev, sem se spet spomnila nanj, vse doslej je bil tako daleč in bila sem tako globoko potrta, da mi je bila celo misel nanj mučna. Samo enkrat ves ta čas sem se spozabila in vprašala pri vratarju, ali je morda prišlo pismo zame. Še isti hip sem se zavedela, da je vendar nespamet, pričakovati pisem od Sandija. Med nama je vse končano in nikoli več se ne bo uravnalo. Ob tej zavesti me je obšlo nekakšno iztreznjenje. Kar je ležalo za menoj, je bilo bolj podobno pijani omami kot resničnemu življenju. Toda zdaj je prepozno, za vse je prepozno...

Dolgo že sedim in potujem po pokrajinah preteklosti. Napletla sem že mnogo lepih vzorcev v Sandijev pulover. Sandi je še zmeraj poglobljen v turbino. Zraven sebe ima papir in riše skico. Njegova močna roka lahkotno drsi s svinčnikom po papirju. Guba čelo in nekaj preračunava. Lasje mu visijo na čelo, nikoli se ne bo navadil, da bi nosil lepo urejene. Toda prijetno je sedeti takole njemu nasproti in vedeti, da mi je najboljši prijatelj, da morebiti nikoli ne misli na to, kar jaz preišlujem. Prijetno je čutiti, da je močan, močnejši od mene in da bi si brez njega le stežka uravnala življenjsko pot po tistem nesrečnem dogodku. Rada ga imam, morebiti celo bolj, kot prejšnje čase. Samo kadar poleg njega razmišljam o Dušanu, čutim še zmeraj krivdo in tudi proti sebi moram biti zelo prizanesljiva...

Tisto popoldne, ko sem sedela poleg kovčka v svoji sobici, mi je bilo težko in mračno v duši. Zdelo se mi je, da bi bilo najbolje, če bi ostala kar v zdravilišču. Odložila sem bolniško haljo in se oblekla za pot. Obleka se mi je zdela neudobna, odvadila sem se je. Če sem se tudi vsega drugega tako odvadila, se bom težko znašla v starem življenju. Sedela sem na postelji in listala po voznem redu. Sklenila sem odpotovati z zadnjim večernim vlakom. Opolnoči bom doma in jutri pojdem spet v urad. Dobila bom nazaj ključe svoje pisalne mize, sedla bom na stari prostor in prsti mi bodo spet drseli po tipkah nekoliko zastarelega pisalnega stroja. Spet bom urejala kartoteko in se jezila nad neredom, prav gotovo so vse spravili v nered! Tovariši me bodo prihajali pozdravljat in prve dni bom morala mnogo pripovedovati o zdravilišču. O čem bom pripovedovala? O Dušanu, o mojih razbitih sanjah, o tem, da sem bila spet enkrat lahkomiselná, vihrava, nestalna, da sem zavrgla srečo, ki sem jo držala v rokah, da sem... Ne, tega vendar nisem kriva! V svoji potrnosti bi se skoraj obtožila, da je Dušan zaradi mene umrl.

O vsem tem ne bom govorila. Pripovedovala jim bom samo o jedilnici, o vrtnem paviljonu, o injekcijah in zdravnikih. Smehljaje me bodo poslušali.

»Vidiš, res ni bilo hudega. Komaj trije meseci so pretekli in spet si zdrava,« bodo rekali.

Zdrava, kajpak... Kaj oni neki razumejo? Tudi če bi jim vse povedala, bi ne razumeli in morebiti bi me celo ozkosrčno obsojali!

Kmalu bodo opazili, da sva se s Sandijem razšla. Ugibali bodo, kako se je to moglo zgoditi. Naj ugibajo! Nikoli jim ne bom ničesar povedala. Nočem, da bi vedeli, kako se je v zdravilišču razbila moja sreča.

Nisem mogla vstati, nisem se mogla odtrgati od tesne sobice, ki bo že jutri sprejela drugega človeka in ga spremenila v pacienta. Prigovarjala sem si, da je življenju treba pogumno pogledati v obraz. Tudi Sandi me je zmeraj tega učil. Vsakdo hrani spomine, ki so samo njegova last. Moj spomin je sicer žalosten, toda zdaj ni mogoče ničesar več spremeniti. Najbolj me je mučila zavest, da tisto z Dušanom ni bila resnična, globoka ljubezen, temveč bolj neka pijanost, ki se ji spočetka nisem znala upreti. Sandi, to je nekaj drugega. Le zakaj sem mu pokvarila življenje? Ampak zdaj ni mogoče ničesar več storiti, treba se je samo pripraviti na odhod.

Še enkrat sem pogledala v kovček, če sem vse vzela. Med obleko so ležala Sandijeva pisma in pol ducata razglednic, ki sem mu jih na-

menila, pa jih potem nisem nikoli odposlala. Zaklenila sem kovček in počasi oblačila plašč.

Na vrata je potrkala bolničarka in rekla, da me nekdo čaka v veži. Nejevoljno sem šla za njo v pritličje. Nekdo pač, ki se hoče posloviti, kakor da se nisem od vseh poslovila že v jedilnici! Ne bom se utegnila dolgo razgovarjati, kajti avtobus odide čez dvajset minut in čez štiri-deset minut odpelje žadnji nočni vlak.

V veži sem presenečena obstala: s klopi se je dvignil Sandi. Da, Sandi, pravi, resnični, v rjavi športni obleki in z dežnim plaščem čez roko. Hitro mi je stopil naproti.

»Prišel sem pote,« je rekel, kakor bi se ne bilo nič zgodilo.

»Pome si prišel,« sem ponovila začudeno. Oh, trajalo je nekaj minut, preden sem doumela, da sem v najglobljem kotičku srca še zmeraj na tihem upala, da bo vse dobro. Da, zdaj mi je bilo jasno: tako trdno sem se zanašala nanj, da nisem nikoli verjela, da se bova za zmeraj razšla, niti takrat, ko sem mu povedala, da se ne morem poročiti z njim zaradi Dušana. Zavzeto sem ga gledala, ko je stal sredi veže resen, skoraj slovesen, kakor vselej, kadar sva se po prepiru spet zblížala. Potegnil je iz žepa vozni red in rekel:

»Ali si pripravljena? Avtobus odide čez petnajst minut in čez petintrideset minut odpelje poslednji vlak.«

»Pripravljena sem,« sem rekla. Čutila sem se nekoliko osramočeno in mu nisem mogla pogledati v obraz.

Stopil je tesno k meni in me objel okrog ramen. »Zdaj si spet zdrava, kajne?« je vprašal.

»Da,« sem rekla tiho.

»Vem,« je dejal in pogledal proti vratom sobe za težke bolnike, proti tistim vratom, za katerimi je umrl Dušan. »Niso mu mogli pomagati, kajne?«

»Niso...«

»Škoda,« je rekel. »Prepričan sem, da bi se bila vrnila k meni, čeprav bi bil oni ozdravel.«

Na to mu še takrat nisem mogla odgovoriti. Sandi se je tiho smehljajal predse in mirno rekel.

»Tako je življenje, vidiš. Nekomu sonce zaide, drugemu vzhaja. Nama, se mi zdi, vzhaja. Stanovanje naju že čaka. Vse sem pripravil.«

Hvaležno sem ga pogledala in mu stisnila roko. Čutila sem, kako je notranje močan, močnejši od mene. Znal je odpuščati. Tako dobro je bilo, da sem se mogla nasloniti nanj.

Stenska ura je kazala tri četrt na devet. Stekla sem po svoj kovček. Čas je hitel in poslednjega vlaka ne smeš zamuditi!